

застосування тендерів. Відтак окреслена проблематика потребує подальших наукових розвідок.

Література:

1. Про житлово-комунальні послуги: Закон України № 2189-VIII від 09.11.2017. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 1. Ст. 1.
2. Про публічні закупівлі: Закон України № 922-VIII від 25.12.2015. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 9. Ст. 89.
3. Круп'як І.Й. Орієнтири трансформації публічних закупівель в сучасних умовах. *Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 2017. С. 89-90.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-374-6-26>

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ

Шевчук М. О.

*кандидат юридичних наук,
докторант кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

Згідно зі статтею 17 Конституції України, забезпечення інформаційної безпеки держави рівноцінне захисту суверенітету та територіальної цілісності України і є однією з найважливіших функцій держави у забезпеченні її економічної безпеки [1].

В науковому співтоваристві поки що відсутня єдина точка зору щодо самої науково-теоретичної концепції інформаційного впливу, а також основних форм і методів його реалізації. Представники наукового світу вивчають інформаційний вплив як одну з складових процесу маніпулювання, соціологічного впливу та інших аспектів. Проте, інформаційному впливу приділяється недостатньо уваги дослідниками, оскільки цей феномен часто розглядається в контексті інших явищ, а не самостійно.

Останнім часом, проблематика інформаційного впливу у ЗМІ набула особливої актуальності через істерію, яка поширюється у західних

засобах масової інформації стосовно зміцнення впливу деяких держав у світі, зокрема, в глобальному інформаційному просторі. В результаті конфлікт цивілізацій перейшов у відкриту фазу. Особливо важливим є той факт, що політики, включаючи керівництво перших держав та "третіх" країн, стали активно реагувати на провокаційні заяви в «ворожих» ЗМІ, навіть якщо вони початково не мають підтвердження політичним авторитетом. В такому контексті легко виникають масові психози, які, водночас, створюють благодатний ґрунт для застосування інших маніпулятивних прийомів.

Особливо важливим вважається дослідження масового впливу, в якому виділяється значний внесок В. В. Різуна. Він підкреслює, що масовий вплив – це дія, яку здійснює фахівець галузі масових комунікацій на інших людей з метою формування спільних настроїв та думок, об'єднання їх в натовп з однаковими емоційними реакціями, яких можна легко маніпулювати [2]. Вчений також приділяє багато уваги вивченню мас як об'єкту впливу, вказуючи на декілька механізмів поведінки натовпу, які пропагандисти постійно використовують в масовій пропагандистській діяльності: масова саморегуляція, масова рефлексія та масове наслідування [2].

Оскільки пропаганда та маніпуляція набули негативного забарвлення в науковому середовищі України, особливо через радянський період, В. Різун відзначає, що ці дефініції недостатньо досліджені українськими фахівцями через маніпулофобію – убачання маніпуляції в комунікаційних процесах, які не передбачають маніпулятивного впливу як такого. Ми погоджуємося з цим підходом і вважаємо, що поняття «пропаганда» та «маніпуляція» не отримали достатнього освітлення в українських наукових дослідженнях. Незважаючи на глибокий теоретичний аналіз і синтез феномену інформації, вчені мають різні підходи та розбіжності в концептуалізації цих понять, від абстрактних до вузькоспеціальних, що обмежує і деталізує їхню предметно-об'єктну сферу визначення [2].

К. Захаренко визначає інформаційний вплив як «організоване цілеспрямоване застосування спеціальних інформаційних засобів і технологій для внесення деструктивних змін у свідомість особистості, соціальних груп чи населення (корекція поведінки), в інформаційно-технічну інфраструктуру об'єкта впливу та (чи) фізичний стан людини. Інформаційний вплив варто поділяти на інформаційно-технічний та інформаційно-психологічний» [3, с. 10].

Інформаційно-технічний вплив – це застосування спеціальних інформаційних засобів та технологій для зміни інформаційної інфраструктури об'єкта впливу. Ця категорія орієнтована на технічну сторону інформаційного простору, наприклад, знищення або впровадження даних, зміна доступу до інформації, блокування ресурсів

тощо. Технічні засоби можуть бути використані з метою обмеження доступу до правдивої інформації або поширення дезінформації.

Інформаційно-психологічний вплив – це зміна свідомості, переконань і поведінки особистості або соціальних груп з допомогою психологічних методів і технік. Такий вплив може здійснюватися через психологічні маніпуляції, створення емоційно забарвлених образів, використання стереотипів та інші методи, що впливають на сприйняття і реакцію людей на інформацію.

Поняття «інформаційного впливу» можна розглядати як спосіб впливу на свідомість особистості, що використовує ресурси ЗМІ з метою зміни сформованих оцінок, думок, переконань та цінностей для подальшої трансформації її поведінкової реакції на події. Необхідно зазначити, що цей феномен не отримав достатньої уваги в наукових дослідженнях, часто розглядаючись як складова інших дефініцій, а не окреме явище. Тому ця проблема потребує комплексного аналізу та більшої уваги в науковому середовищі.

Інформаційний вплив, а також використання ЗМІ, стають невід'ємною частиною сучасних соціально-політичних конфліктів. ЗМІ є важливим інструментом як для виникнення, так і для вирішення таких конфліктних ситуацій. З одного боку, глобальна інформатизація та високотехнологічна інформаційна інфраструктура створюють нові перспективи для прогресивного розвитку суспільства, але з іншого боку, вони загострюють взаємодію людини з інформаційним середовищем, викликаючи нові загрози безпеці особистості та суспільства в цілому.

Зіменко Є. [4, с. 32] також зазначає, що процеси пам'яті пов'язані з деякими характерними явищами інформаційного впливу:

- Межа насичення – це ефект перенавантаження психіки, що виникає, коли одні й ті ж значення використовуються занадто інтенсивно в попередніх актах комунікації. Перенавантаження призводить до нездатності запам'ятовувати схожі повідомлення.

- Ефект бумеранга – це створення протилежного результату комунікації. Наприклад, інформаційна боротьба проти негативних чуток може збільшити довіру до них замість послаблення.

- Сторожовий ефект – використання образотворчих або словесних форм занадто часто може призвести до їх стирання.

- Сплячий ефект – аудиторія краще засвоює інформацію, яка стимулює психологічний протест. Принцип настороженості допомагає засвоїти інформацію про загрозу, тоді як "принцип резонансу" підкреслює важливість пов'язаності інформації з аудиторією.

- Створення сталих емоційно забарвлених образів і стереотипів, які закріплюються в суспільстві.

Отже, можна зробити висновок, що інформаційний вплив є новою формою глобального протистояння, що реалізується на різних рівнях та

охоплює всі елементи інформаційного простору. Інформаційний вплив, будучи складовою інформаційної безпеки, є організованим цілеспрямованим застосуванням спеціальних інформаційних засобів і технологій для внесення потрібної кореляції в свідомість населення.

Література:

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Різун В. В. Теорія масової комунікації: Підручник. К.: Видавничий центр “Просвіта”, 2008. 260 с
3. Захаренко К. Інформаційні впливи як джерела загострення інформаційної небезпеки. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип. 126. С. 331-336.
4. Зіменко Є.О. Інформаційний вплив: поняття та еволюція в сучасній науковій думці. *Вісник ХДАК*. 2021. Випуск 60. С. 24-35.